

LIETUVIŲ VALSTYBINĖ KALBA

Skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo testai

2003 m. valstybinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2003 m. gegužės 28 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

I. SKAITYMO TESTAS

(Trukmė – 60 min.)

1 užduotis. Perskaitykite tekstą ir įvertinkite 1–8 teiginius.

Atsakymus rašykite kitame puslapyje pateiktoje lentelėje ATSAKYMAI.

Algirdas Sabaliauskas**Kur buvo indoeuropiečių protėvynė?**

Tai klausimas, dėl kurio jau porą šimtmečių suka galvas kalbininkai, archeologai, antropologai, folkloristai ir kitų mokslo sričių specialistai.

XIX a. Europos mokslininkai manė, kad visos žmonių giminės ir kultūros atsiradimo vieta yra Azija, o pasižvalgiusiems po Azijos žemėlapi ypač patogus atrodė Kašmyro slėnis. Iš visų pusių kalnai, per vidurį teka graži upė – gyvenk ir norėk. Vokiečių kalbininkui Johanui Adelungui šis slėnis buvo ne tik indoeuropiečių gimtinė, bet ir... rojus, kuriame gyveno pirmieji pasaulio žmonės Adomas ir Ieva.

Vėlesnių laikų mokslininkai jau nesistengė indoeuropiečių protėvynės tapatinti su Adomo, Ievos ir ją sugundžiusio žalčio rojumi. Tačiau Azija jiems taip pat atrodė mūsų civilizacijos lopšys. Jie aiškino, kad žiloje senovėje visi indoeuropiečiai gyveno Indijoje, o kai ten pasidarydavo per ankšta, vienas kitas būrys su manta ir gyvuliais per kalnus ir slėnius patraukdavo laimės ieškoti į gretimas Azijos šalis ir Europą. Čia prie naujų gyvenimo sąlygų prisitaikę, netekę ryšių su senąja tėvyne, indoeuropiečiai patys to nejausdami po truputį keitė savo kalbą ir taip jų vaikai davė pradžią naujoms indoeuropiečių kalboms.

Tačiau dar XIX a. pareiškiamos pirmos abejonės dėl indoeuropiečių protėvynės Azijoje. Įdomu, kad jau pirmieji šios idėjos kritikai kaip vieną iš argumentų nurodė lietuvių kalbos archajiškumą. Girdi, lietuvių kalba savo formų archajiškumu nenusileidžia sanskritui. Be to, ji artima slavų, germanų kalboms. Vadinasi, arba vienas sanskritas iš Europos nukeliavo į Aziją, arba iš Azijos į Europą turėjo keliauti lietuviai, slavų, germanų tautos. Pirmasis atvejis atrodė įtikinamesnis.

Šiuo metu pradeda formuotis nauja kalbos mokslo šaka – lingvistinė *paleontologija*. Kaip paleontologai iš žemės klotuose užsikonservavusių organinio pasaulio liekanų mėgina atkurti praėjusių epochų gyvąją gamtą, taip lingvistai „paleontologai“, daugiausia remdamiesi kalboje išlikusiais senovės laikų žodžiais, sustingusiomis jų formomis, pasikeitusiomis reikšmėmis, bando nustatyti atitinkamos kalbos vartotojų senąsias teritorijas, jų gyvenimo būdą, net mąstyseną. Taigi šie mokslininkai ištyrė, kad dabartinėse indoeuropiečių kalbose nėra bendro pavadinimo *kupranugariui*. Vadinasi, ten, kur gyveno jų protėviai, kupranugarių nebuvo, o Kašmyras, Indija ir jų kaimynai – kupranugarių kraštas. Tų Azijos kraštų džiunglėse nuo neatmenamų laikų karaliavo liūtai ir tigrai, o šiuos plėšrūnus indoeuropiečiai vadina skirtingai. Taigi indoeuropiečių protėvynėje nebuvo ne tik kupranugarių, bet ir liūtų bei tigrų. Štai tokiais argumentais kalbininkai pradėjo griauti indoeuropiečių kilmės iš Azijos hipotezę. Tiesa, šios hipotezės šalininkai galėjo aiškintis, kad naujose savo žemėse nei kupranugarių, nei liūtų nesutikę indoeuropiečiai per ilgą laiką užmiršo jų vardus. Žinoma, galėjo būti ir taip. Tačiau dažniau pasitaiko, kad daiktai išnyksta, o žodžiai išlieka, prisitaiko prie naujų gyvenimo sąlygų, pakeičia reikšmę ir gyvuoja toliau.

Kita vertus, nėra abejonės, kad teisūs mokslininkai, teigiantys, jog indoeuropiečiai turėjo bendrą *vilko* pavadinimą, šį žvėrį pažinojo jau savo protėvynėje, tai ir jos ieškoti reikėtų ne ten, kur karaliauja liūtai, o ten, kur miškuose pilna vilkų – Europoje. Panašių argumentų, rodančių, kad indoeuropiečių protėvynė turėjo būti Europoje, mokslininkai rado vis daugiau ir daugiau. Prasidėjo protėvynės ieškojimas Europoje, o ši plati – čia irgi ne taip lengva rasti senąją mūsų protėvių lopšį. Atsargesni mokslininkai šio lopšio iš pradžių ieškojo kur nors druskingame Volgos žemupio baseine. Tačiau atsirado ir hipotezių, kad tai buvusi pietų Skandinavija. Kiti protėvynės ieškojo Balkanuose, o vokiečių kalbininkas Hermanas Hirtas ją beveik sutapatino su dabartinės Vokietijos teritorija. Tačiau aistroms aprimus vis daugiau mokslininkų mūsų protėvių gimtinę nukelia į teritoriją, esančią Dunojaus žemupio ir vidurupio baseinuose, Juodosios jūros šiaurinėse pakrantėse. Tokia indoeuropiečių protėvynė paprastai nurodoma ir įvairiose enciklopedijose. Tiesa, dar reikėtų nepamiršti, kad ir šios hipotezės, ir šiaurės Europos hipotezės šalininkai kaip vieną iš svarbesnių savo argumentų nurodo tai, kad netoli jų skelbiamos teritorijos yra iš visų gyvųjų indoeuropiečių kalbų archajiškiausia lietuvių kalba.

Ivertinkite 1–8 teiginius: **A** – teiginys yra teisingas, **B** – teiginys yra neteisingas, **C** – tekste apie tai nerašoma. Pateiktoje lentelėje ATSAKYMAI rašykite teisingą atsakymą žyminčią raidę **A**, **B** ar **C**. Teiginys **0** – pavyzdys.

0. Jau kelis šimtus metų mokslininkai svarsto, kur buvo indoeuropiečių tėvynė.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
1. J. Adelungas manė, kad pirmieji žmonės galėję kalbėti indoeuropiečių prokalbe.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
2. Mokslininkai teigė, kad indoeuropiečiai plūste plūdo iš Azijos į Europą.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
3. Apsistoję naujose teritorijose indoeuropiečiai užmiršo savo kalbą.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
4. Yra mokslininkų, manančių, jog lietuvių kalba senesnė nei sanskritas.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
5. Kalbotyrininkai tiki, kad sustabarėjusios žodžių formos – įrankis tautų būties paslaptims atskleisti.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
6. Indoeuropiečių kalbose mokslininkai neranda gyvenimo Azijoje pėdsakų.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
7. A. Sabaliauskas pritaria tyrinėtojams, kurie mano, kad indoeuropiečiai vilką vadino vienodai.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.
8. Lietuvių kalba – vienintelis įrodymas, kad indoeuropiečių protėvynė driekėsi prie Dunojaus ir Juodosios jūros.
A Teisingas.   **B** Neteisingas.   **C** Apie tai nerašoma.

(8 taškai)

ATSAKYMAI

0	1	2	3	4	5	6	7	8
A								

Čia rašo vertintojai	I	II
Taškai		

2 užduotis. Perskaitykite keturis tekstus (A, B, C ir D) ir atsakykite, kuriame iš jų pasakytos mintys 9–17.

Atsakymus rašykite kitame puslapyje pateiktoje lentelėje ATSAKYMAI.

Miškas

A

Mišku vadinama sudėtinga tankiai suaugusių medžių bendrija. Be medžių, kurie labai nevienodi – aukšti, galingi, išstypę skurdeivos – čia auga krūmai, žolės, samanės, grybai. Todėl išskiriami įvairūs miško bendrijų lygiai: aukštieji medžiai, pomiškis, žolinė augalija ir paklotė.

Pomiškis – tai ir ligoti medžiai, kurie, stiebdamiesi į saulę, nesugebėjo nugalėti kitų. Jų gyvybė pamažu gęsta ir po kiek laiko jie tampa sausuoliais. Pomiškis yra svarbus. Jeigu miške praūžusi vėtra išverčia medį galiūną, tai jo kaimynystėje augę nustelbtieji pomiškio medžiai po truputį atsigauna. Gavę šviesos sutvirtėja, išskečia šakas, ir po kiek laiko miškas susiglaudžia. Neišvežtas išvirtęs medis pradeda trūnyti. Po negyvo medžio žieve kiaušinius padeda miško vabalai. Jų lervos išgraužia šimtus takų. Praeina dešimtmetis, o gal ir ne vienas, kol buvusio medžio vietoje lieka ilgas apsamanojęs kauburys, kuriame veisiasi miško sliekai. Supuvo medis. Medienos likučius sunaudojo grybai. Supuvusio medžio medžiagas įsiurbė jauni medžiai. Miškas nuolat atsinaujina, nuolat kinta.

B

Miške yra keletas vertikalių augmenijos sluoksnių, vadinamų ardais. Pirmasis – miško paklotė. Tai nukritę lapai, dengiantys žemę. Čia medžių ir kitų augalų liekanos, doruojamos jomis mintančių šimtakojų, kirmėlių ir kitų smulkių būtybių, pūva ir virsta dirvožemiu. Antrasis miško ardai – žolinis. Tai smulkių gėlyčių ir paparčių danga – jie auga ten, kur pro medžius patenka pakankamai saulės šviesos. Krūmynai ir medžių atžalynas vadinamas pomiškiu. Čia raizgosi įvairūs vijokliniai augalai. Aukštesnis ardai yra aukštakamieniai medžiai. Aukščiausia miško dalis – tarsi koks miško skliautas. Čia į medžių vainikus patenka daugiau saulės; vabzdžiai, paukščiai ir šikšnosparniai apdulkina žiedus, iš kurių subręsta vaisiai, maitinantys miško gyventojus.

C

Liaudies išmintis sako: giliau į mišką – daugiau medžių. Jie sudaro medynus, kurie skiriasi medžių rūšine sudėtimi. Ji Lietuvoje nėra labai įvairi. Savaimė auga apie 30 medžių ir krūmų rūšių. Beveik pusę miškingų plotų užima pušynai, penktadalį – eglynai. Turime gražių beržynų.

Pastabesnė akis iš karto mato, kad žalieji rūmai turi kelis aukštus. Į padebesius išsiveržę medžiai sudaro aukštutinį miško skliautą. Kiek žemėliau į jų tarpus taikosi nuskriausti giminaičiai. Jie tarsi laukia, kol medyne atsiras langas, ir tada nuskurdėlis medelis iš visų jėgų ims spėriai spirtis į saulę. Dar žemėliau spiečiasi nauji medžių palikuonys. Spygliuočių savaiminės sėjos daigai susitelkia į sodrius lopšius, o iškirstų lapuočių atžalos užgriūva kirtimus.

Krūmai tarp medžių jaučiasi saugiai, vietomis suželia į raizgynus, kur ir kojos neįkelsi. Kiek puikių vaisių užaugina šitie neužaugos krūmai!.. Pušynais, beržynais vinguriuoja žolėtas takelis. Eini juo užsigalvojęs, tik staiga kažkas stangrus ir slidus nuo rytmečio rasos sutraška po kojomis. Pasilenki – ogi pulkelis grybukų rausvomis kepuraitėmis šaukia į grybavimo šventę.

Didžiulis miškų turtas yra pirmų šios žemės augalų palikuonys – paparčiai. Didesnės praktinės reikšmės jie neturi, bet estetiniu požiūriu – tai tikras miško papuošalas. Eglynai neleidžia žolei suvešėti, o visur kitur: pušynuose, lapuočių miškuose – ji siūbuoja žaliomis vilnimis, atsidėkodama miškui už prieglobstį. Žolė, samanės, kerpės – tai žemiausias miško aukštai, jis yra lyg koks miško pamatas, į kurį remiasi aukštieji miško medžiai.

D

Vidutinės juostos miškuose medžiai yra žemesni negu tropiniuose miškuose, bet čia augančių augalų rūšys priklauso visoms svarbiausioms augalų grupėms. Tarp jų, žinoma, vyrauja medžiai, o ant medžių vyniojasi kiti mediniai augalai, pavyzdžiui, sausmedis ir gebenė. Ten, kur pakanka šviesos, išauga dar ir lazdynų, gudobelių arba kitų mažesnių medžių pomiškis. Žemiausiąjį arda sudaro žolės, kurios savo gyvenimo ciklą baigia pavasario mėnesiais, nes vėliau, kai išsiskleidžia medžių lapai, joms trūksta šviesos. Ankstyvą pavasarį, šiltėjant ir šviesėjant, šie augalai (snieguolės, raktažolės, katilėliai) skuba žydėti vienas po kito. Pavasarį žydi ir daugelis medžių. Vėjas išnešioja išsiskleidusių žirginių žiedadulkes (lapai trukdytų joms sklisti). Yra ir keletas išimčių, ypač tarp tų miško augalų, kurie auga piečiau (liepos, kaštonai). Juos apdulkina bitės, todėl jie žydi vėliau. Daugelis žemesniųjų augalų (paparčiai, samanos) mėgsta miško pavėsį ir drėgmę, todėl miškuose jų gausybė. Grybams ypač patinka augti ant medžių trūnėsių. Jie aktyviai dalyvauja gamtos medžiagų apykaitoje: grybiena ardo medieną ir grąžina į dirvožemį organines medžiagas.

Pateiktoje lentelėje ATSAKYMAI rašykite 9–17 mintį atitinkančio teksto A, B, C ar D raidę. Atvejis 0 – pavyzdys.

0. Lietuvos miškuose augančių medžių įvairovė nedidelė.
9. Sergantys medžiai lieka nustelbti stipriųjų.
10. Palankiai susiklosčius aplinkybėms, silpni medeliai šaute šauna aukštyn.
11. Čia viešpatauja vijoklių apraizgyti medžiai.
12. Proskynose žaliuoja jaunuolynas.
13. Kur prasiskverbia daugiau spindulių, yra ir žolinis ardas.
14. Po eglėmis žolė skurdi.
15. Miško šešėlyje gana šlapia, todėl čia veši paparčiai.
16. Grybai perdirba medieną, patręsdami mišką.
17. Kai kur krūmynai labai tankūs.

(9 taškai)

ATSAKYMAI

0	9	10	11	12	13	14	15	16	17
C									

Čia rašo vertintojai	I	II
Taškai		

3 užduotis. Skaitydami apsakymą raskite, kur turėtų būti sakiniai A–K. Vienas sakinytis yra ne iš šio teksto.

Atsakymus rašykite kitame puslapyje pateiktoje lentelėje ATSAKYMAI.

Sakinys 0 – pavyzdys.

Bronius Radzevičius

Motinos apsilankymas

Aš ėjau gatve, vedančia į stotį, tačiau ėjau, rodos, visai ne stotin, tikriausiai norėjau užsukti kur į kavinę, o gal šiaip vaikščiojau, kai pamačiau pačiu gatvės viduriu einančią moterį, apsikrovusią nešuliais. (0) A Ji ėjo skubiu kaimietės žingsniu nesižvalgydama į šalis, tarsi gerai žinotų, kur eina. Prisiartinęs apstulbau: tai buvo mano motina. Kaip ji čia atsirado ir eina pačiu gatvės viduriu nekreipdama jokio dėmesio į aplinkinių žvilgsnius? (18) _____ Gatvė buvo visai tuščia, pravažiavo vienas kitas troleibusas, bet jie pasukdavo šalin ir kaip niekur nieko važiuodavo toliau, o ji, nieko nepaisydama ėjo gatvės viduriu, tarsi eitų lauku. Aš pripuoliau prie motinos, paėmiau ryšulius ir nusivedžiau ją, kupiną ramybės, ant šaligatvio. (19) _____ Tačiau ji visai nenustebo mane čia pamačiusi. O mane kamavo klausimas, kaip ji pateko į šį miestą, kur ėjo – ir taip keista, pačiu gatvės viduriu.

Tikriausiai motina atvažiavo pas mane, juk aš taip seniai jai berašiau. Betgi kaip galėjo ji važiuoti į tokį didelį miestą, nežinodama mano adreso?

Aš stovėjau priešais ir negalėjau praverti lūpų iš nustebimo. Čia, tokiam mieste, ne taip lengva susitikti. Ką ji būtų dariusi, jeigu ne toks atsitiktinumas? (20) _____ Veikia ji buvo išizeidusi, ir mes tylėdami ėjom mano namų link. Aš atsisagsčiau švarko atlapus, kaip tyčia buvau gerai apsirengęs, ir kaukšėjau greta, išdidžiai rodydamas, kur reikia pasukti, tarsi sakydamas: „Aš čia esu laimingas, visagalys ir viską žinau“.

Kai apsilankydavau namuos, visuomet stengdavausi nuslėpti, jog mieste man ne per daug gerai sekasi, jog ten aš skurstu ir baigiu sugadinti sveikatą. (21) _____ O juk labai nenorėjau, kad mama žinotų, jog man nesiseka. Todėl dabar, kai mes taip susitikome ir aš, kaip tyčia, buvau gerai apsirengęs, galvojau, kad tikriausiai sukeliu jai įspūdį, jog man viskas sekasi.

Bet motina tarsi pabrėžtinai ignoravo blogai paslėptą mano pasididžiavimą, jog esu šio miesto gyventojas ir bent žinau, kad reikia vaikščioti šaligatviais, o ne gatvės viduriu. (22) _____ Tarsi atsiliėpdama į mano mintis, motina ramiai atsakė:

– Tu gi negalėjai apsilankyti... ir neparašei...

Dabar aš supratau, kodėl ji taip narsiai, su ryšuliais traukė gatvės viduriu. (23) _____ Bet iš kur ji galėjo žinoti, kad mane čia sutiks, kaip ji ryžosi kelionei į šį didelį miestą, kuriame niekad nebuvo...

Pasiekėme mano kambarį, užkopėme laiptais. Už lango gaudė miestas, sužibo tūkstančiai žiburių, ji buvo didžiuliame mieste, kokio nebuvo mačiusi, bet niekas čia jos nestebino. Tylėjome. (24) _____ Tik prijuoste nušluostė mažą poliruotą stalą, užtiesė drobinę staltiesę, išdėliojo produktus – sviestą, sūrį ir atsisėdo ant kėdės. Aš mačiau jos sudiržusias rankas ir glosčiau lininę staltiesę, nesiryždamas paklausti, ką ji būtų dariusi, jei atsitiktinai nebūtų sutikusi manęs. Man kažkodėl atrodė, kad ji ne pas mane atvažiavo. Aš sėdėjau suglumęs ir nedrįsau prisiliesti jos keptos duonos. (25) _____ Bet ji atlaidžiai kaip visuomet pasakė:

– Valgyk.

Tačiau valgyti aš negalėjau. Nenuryjamas kąsnis sustojo gerklėj. Mano galva nusviro jai ant peties. Ji švelniai atstūmė mane.

– Valgyk, – pakartojo, bet dabar aš jau visai negalėjau nuryti gerklėj sustojusio kąsnio, ir nežinia, ar kada nurysiu.

Sakiniai A–K:

- A *Sulinkusi, po kojom įbedusi žvilgsnį, viena ranka įsikibusi į aprintą lagaminą, kita – į nešulį baltoj gėlėtoj skarelėj.*
- B Ir visai neatrodė, kad mama juo džiaugtųs.
- C Ji neklausinėjo manęs, tarsi viską žinotų ir suprastų.
- D O gal ji permatė mane kiaurai?
- E Sutrikęs apsižvalgiau.
- F Laukiau, kad ji man priekaištaus ar bent paaiškint šios keistos kelionės tikslą.
- G Dabar, užkluptas netikėtai, galėjau išduoti šią paslaptį.
- H Skarelės kampu motina nusibraukė per skruostą riedančią ašarą.
- I Tai buvo priekaištas man ir visam miestui, kuris pasiglemžė jos sūnų.
- K Apstulbęs žiūrėjau jai į veidą.

(8 taškai)

ATSAKYMAI

0	18	19	20	21	22	23	24	25
A								

Čia rašo vertintojai I II

Taškai		
--------	--	--

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

(Trukmė – 50 min.)

1 užduotis. *Skaitydami tekstą iš siūlomų žodžių parinkite vieną tinkamą ir jį pabraukite. Atvejis 0 – pavyzdys.*

Ankstų rytą virš kaimo stogų (0) rikiuojasi / rikiuoja / rikiuoti tiesūs dūmų stulpai. Mikčiaus veltinių padai tyliai (1) dunksi / darda / šlama į žvilgantį ledą. Iš paskos seka kalytė. Toli ant smėlio kalvos liko fermų mūrai, kur Mikčius su savo padėjėja šianakt sargavo. Ežero pakrantėje iš degėsių išlindęs (2) riogso / kiūto / tūno aprūkęs, aptrupėjęs dūmtraukis. Jis tik vienas dar primena (3) kažkada tai / kadaise / kada nors čia stovėjusią sodybą. Mikčius niekaip nesupranta, kam prireikė (4) pleškėti / supleškinti / supleškėti Vacio trobelę? Kartais galėtumei įtarti vietoje nenustygstančius kaimo vaikus, kurie visur (5) lindi / landžioja / laido ir pridaro eibių, bet Mikčius puikiai prisimena prieš pat gaisrą trobelės link ėjusį žmogų. Tąsyk reikėjo jį pasekti, nors dabartiniais laikais geriau sėdėti suglaudus ausis ir nemirksėti, kol niekas tavęs (6) nekliūva / neklebena / nekliudo...

Mikčius žiūri į ežerą, kurio paviršius atrodo negyvas. Šį (7) kuplų / kupiną / sukauptą šviesos rytmetį povandeninis pasaulis, regis, (8) šiepiasi / kraiposi / vaiposi iš piktų žiemos kėslių.

(Pagal Kęstutį Arlauską)

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(8 taškai)

Taškai		
--------	--	--

2 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius parašykite reikiamu linksniu. Skaitmenis rašykite žodžiais. Atvejis 0 – pavyzdys.

Garsioji baleto legenda gyvena Lietuvoje		Čia rašo vertintojai	
		I	II
(0) metai	Legendinė pasaulio baleto žvaigždė Maja Pliseckaja gimė 1925		
(9–10) keletas, dešimtmečiai	(0) <i>metais</i> . Net (9–10) _____	_____	_____
(11–12) garsus kompozitorius	ji buvo pagrindinė Maskvos didžiojo baleto teatro artistė. Dabar jau daugelį vasarų Maja Pliseckaja su savo vyru (11–12) _____ Rodionu Ščedrinu gyvena Lietuvoje, sodyboje prie Aukštadvario. Abu šie meno genijai – Lietuvos piliečiai.	_____	_____
(13) 7	Dar visai neseniai, prieš (13) _____ metus, Vilniuje Maja Pliseckaja atliko pagrindinį vaidmenį savo	_____	_____
(14–15) mėgstamiausias spektaklis	(14–15) _____. Garsioji balerina šoko	_____	_____
(16–17) Miršančioji gulbė	(16–17) _____. Po spektaklio gerą pusvalandį aidėjo audringi plojimai ir	_____	_____
(18) susizavėję	(18) _____ gerbėjų šūksniai. Miršančiosios gulbės	_____	_____
(19) vaidmuo	(19) _____ atlikėja tuomet jau buvo atšventusi	_____	_____
(20–22) 71 metinės	savo gimimo (20–22) _____. Tai vienintelis, iki šiol baleto istorijoje neužfiksuotas atvejis.	_____	_____
(23) močiutės	Rodionas Ščedrinas sodyboje, kur nuo ankstyvo pavasario ligi pat šalnų žydi dar mūsų (23) _____ pamėgtos gėlės, beveik kasdien kuria muziką, kuri, atliekama	_____	_____
(24–25) žinomiausi muzikantai	(24–25) _____, skamba garsiausiose pasaulio scenose. Beje, kiekvieną prie Aukštadvario parašytą kūrinį kompozitorius pažymi (26–27) _____	_____	_____
(26–27) 3, žodžiai	_____ : Lietuva, Trakų rajonas.	_____	_____
(28) ižymioji	Maja Pliseckaja mielai bendrauja su lietuvių baleto artistais, o repeticijos su (28) _____ balerina visada būna pilnos	_____	_____
(29) išmintis	(29) _____.	_____	_____
(30) garsieji	Vargu ar kas nėra girdėjęs apie (30) _____ tarptautinius vasaros festivalius Trakuose. Šių festivalių įkvėpėjai – taip pat Maja Pliseckaja ir Rodionas Ščedrinas. Trakų	_____	_____
(31) pilis	(31) _____ jau ne kartą šoko geriausi pasaulio ir Lietuvos baleto meistrai, čia skambėjo operų arijos ir garsioji Ščedrino „Karmen siuita“, kurią autorius yra skyręs dar Maskvos didžiajame balete (32–33) _____.	_____	_____
(32–33) šokusi žmona	Jau daug metų šiuos du didžius menininkus sieja nuoširdi draugystė ir meilė. Maja Pliseckaja prisimena, kad jie su vyru niekada neekvoję laiko ir jėgų (34–35) _____	_____	_____
(34–35) tušti vakarėliai	_____ rengti ar menko meninio lygio	_____	_____
(36) kompozicijos	(36) _____ kurti. Šie nepaprasto talento menininkai turi ir daugiau panašių bruožų: jie įpratę būti be galo	_____	_____
(37) atidūs	(37) _____ sau ir (38) _____.	_____	_____
(38) kiti		_____	_____

(30 taškų)

Taškai		
--------	--	--

3 užduotis. Kairėje pateiktą veiksmažodį parašykite nurodytu laiku ar nuosaka. Atvejis 0 – pavyzdys.

Esamasis laikas:

(0) eiti	Mes jau gana ilgai (0) <u>einame</u> mišku. Tavo
(39) grimzti	bateliai (39) _____ samanose. Pavargę
(40) sėstis	(40) _____ ant išvirtusio medžio ir žiūrime, kaip
(41) gesti	(41) _____ vakaro žara.

Čia rašo vertintojai
I II

_____

_____

_____

Būtamasis kartinis laikas:

(42) apginti	Šaunuoliai, vaikinai! Vakar per varžybas jūs (42) _____ mūsų mokyklos garbę! Tikrai
(43) grumtis	(43) _____ kaip liūtai. Šarūnai, tu taip taikliai
(44) mėtyti	(44) _____ baudas.

_____

_____

_____

Būsimasis laikas:

(45) veržėsi	Niekas medžiams neįstengs pakenkti: iš jų nukirstų kelmų
(46) plūdo	(45) _____ atžalos, (46) _____ sula,
(47) pasklido	o sparnuotos sėklos (47) _____ po laukus ir iš
(48) sužaliavo	naujo (48) _____ dirvonai.

_____

_____

_____

Tariamoji ar liepiamoji nuosaka:

(49) stengiasi	Jūs vykstate į kelionę? Štai keletas patarimų. Pirmiausia (49) _____ atsirinkti tik pačius būtinausius daiktus, be kurių kelionėje jūs
(50) neišsiverčia	(50) _____.
(51) rengiasi	Antra, (51) _____ ne vieną storą megztinį, o kelis plonesnius, kad prireikus kurį nors
(52) nusivelka	(52) _____.
(53) džiaugiasi	Trečia, pakaks vieno krepšio. Vargu ar jūsų draugai (53) _____ padėdami tempti svetimus daiktus.

_____

_____

_____

_____

_____

(15 taškų)

Taškai

4 užduotis. Iš kairėje pateiktų veiksmažodžių padarykite tinkamą dalyvį, pusdalyvį ar padalyvį. Atvejis 0 – pavyzdys.

		Čia rašo vertintojai	
		I	II
(0) aptaškyti	Traktorininkas Gedas pro (0) <u>aptaškyta</u> stiklą dabar gali įžiūrėti juodą keliuką anapus tvoros. Nors tas keliukas ir labai		
(54) subjauroti	(54) _____, bet tai ne kliūtis dabar jau visu garsu	_____	_____
(55) kriokti	(55) _____ traktoriui, kurio ratai sulig vyro pečiais.	_____	_____
(56) čiaudėti	Traktorius (56) _____ tiesiai per tvorą šaute šauna į kiemą ir sustoja po sena obelimi. Margarita žiūri pro langą ir laukia,	_____	_____
(57) susiklostyti	kas bus taip (57) _____ įvykiams, todėl tebetrina stiklą, nors šis (58) _____ iš kitos pusės. Staiga	_____	_____
(58) aprasoti	moteris atsitokėja. (59) _____ storą vilnonį megztuką ant (60) _____ krūtinės, ji prišoka prie durų.	_____	_____
(60) kilnotis	Nors lauke (61) _____ tik lengvas vėjo dvelksmas, kepurė nuo Gedo galvos nuskrėja net į jazmino krūmą. Dėl to, aišku, kalta Margarita. Gedas gal ir buvo	_____	_____
(61) jausti	(62) _____ tokiam sutikimui, tačiau šitaip	_____	_____
(62) pasiruošti	(63) _____ galvos apdangalo, prarado žadą. Jis jau buvo (64) _____ atgal į traktorių, bet persigalvojo.	_____	_____
(63) netekti	Margarita beria kaltinimus, o Gedas klapsi į žuvies pelekus panašiomis blakstienomis. Jis iš savo draugų karčios patirties žino:	_____	_____
(64) smukti	lengviau pirštu užkimšti (65) _____ alaus statinę, negu sustabdyti (66) _____ moteriškę.	_____	_____
(65) putoti	O tuo metu iš miško išsuka spanguoliautojai. Bailesnieji su savo mašinėlėmis važiuoja aplinkui, o vienas	_____	_____
(66) įsismarkauti	(67) _____ sutrumpinti kelią pasuka rudens šunkeliu ir paskęsta traktorių (68) _____ vėžėse.	_____	_____
(67) norėti	(69) _____ kieme, toje pačioje vietoje, prie obels,	_____	_____
(68) įspausti	(70) _____ traktorių, mašinos savininkas šlepsi per molio košę gerokai (71) _____ Margaritos link. Kol	_____	_____
(69) Išvysti	mašinėlės vairuotojas prieis, Gedas jau bus (72) _____	_____	_____
(70) riogsoti	paaikškinti moteriai, kad netyčia užkabino tvorelę, nes kitaip būtų	_____	_____
(71) įrausti	(73) _____ palaidų paukščių būrin.	_____	_____
(72) spėti			
(73) įvažiuoti			

(Pagal Kęstutį Arlauską)

(20 taškų)

Taškai		
--------	--	--

5 užduotis. Įrašykite praleistas raides, skliausteliuose pateiktus žodžius parašykite kartu arba atskirai. Atvejis 0 – pavyzdys.

Pastaba. Žodžius kartu ar atskirai rašykite aiškiai. Jei žodžiai rašomi atskirai, palikite tarp jų tarpą, jei kartu, būtinai juos sujunkite. Neaiškiai parašyti žodžiai bus laikomi klaida.

Čia rašo vertintojai
I II

Į poilsio namu⁰ s jis važiavo _____⁷⁴ (*pro, pat*) gimt____⁷⁵sius Užpelkius.
Šie poilsio namai buvo įkurti jau sen____⁷⁶i, Šilelyje, prie upės, plu____⁷⁷dančios savo vandenis per Užpelkių laukus.

Buvo kiek vėj____⁷⁸ta, tačiau dar saul____⁷⁹ta spalio diena. Kel____⁸⁰kuose, kuriais kr____⁸¹pavo mašinėlė, žvilgėjo balos, vėjas čia r____⁸²mo, čia stiprėjo, šal____⁸³kelėse raibuliavo vanduo. Ražienos, šiaudų stirtos jau buvo spėjusios paj____⁸⁴sti, tačiau po lietaus ____⁸⁵mai švystelėjusioj saulėj staiga sužėruodavo, danguje išk____⁸⁶ldavo aukšti, _____⁸⁷ (*ne, regėtai*) p____⁸⁸rūs debesys, kuriuose staiga šmėsteldavo tamsus nuožmios kr____⁸⁹šos gal____⁹⁰bės pritvinkęs tumulas. O kartais tai būdavo ____⁹¹ (*tik, tai*) mažytis rėželis, savoti____⁹²škas pranašas, už____⁹³mina, kad tame danguje siaudžia _____⁹⁴ (*ne, vien*) šilti vėjai, bet ir pikta jėga, galinti prapliupti l____⁹⁵timis; debes____⁹⁶s išnirdavo kažkur ties horizontu, tokie _____⁹⁷ (*ne, laukti*), statūs, kupini d____⁹⁸dingos r____⁹⁹sties. Jie _____¹⁰⁰ (*bet, kada*) galėjo paskl____¹⁰¹sti pažeme, palikti šiuos laukus be saulės, _____¹⁰² (*net, gi*) be vėjo. Nepaisant to, laukais l____¹⁰³josi šiltas auksinis gelt____¹⁰⁴nis, jį skleidė klevai, liepos, jis viln____¹⁰⁵jo į pamiškes, viešpatavo paklonėse – toks buvo tikrasis šios dienos mot____¹⁰⁶vas.

(Pagal Bronių Radzevičių)

(33 taškai)

Taškai		
--------	--	--

6 užduotis. Kur reikia, padėkite skyrybos ženklus.

Pavyzdys:

Einu į senąją knygyną. Čia daug įvairiausių knygų: mažų ir didelių, plonų ir storų.

Retas kuris moksleivis ar studentas besilankantis Vilniaus darbo biržoje nepraveria Profesinio informavimo centro durų. Jaunimui čia patinka nes centre sukaupta daugybė įvairių testų ir naujausia informacija apie mokymosi įstaigų programas pristatoma bemaž 70 programų paklausias profesijas tai gera proga pažinti save ir savikritiškai įsivertinti.

Profesinio informavimo centras gali padėti ne tik jaunimui bet ir jų tėvams ar pedagogams. Čia nuolat vyksta įvairūs renginiai paskaitos ir seminarai pokalbiai bei diskusijos.

Čia rašo vertintojai
I II

(Iš spaudos)

(10 taškų)

Taškai		
--------	--	--

7 užduotis. Sudarykite taisyklingus sakinius: parinkite vieną tinkamą variantą ir jį pabraukite. Atvejis 0 – pavyzdys.

0. Visiems norėčiau pasakyti *didelį aciu* / *nuoširdų aciu* / *labai aciu* už puikų pasirodymą.
107. *Eilėje atvejų* / *Daugelyje atvejų* / *Daugeliu atvejų* neteisūs ir patys gyventojai.
108. *Kaimynų gyvenimu* / *Apie kaimynų gyvenimą* / *Dėl kaimynų gyvenimo* visiškai nesidomėjau.
109. *Ką ir nesakytum* / *Kad ir ką nesakytum* / *Kad ir ką sakytum*, klausimai filosofijai svarbesni negu atsakymai.
110. Rūkymas kenkia *jūsų sveikatą* / *į jūsų sveikatą* / *jūsų sveikatai*.
111. Netikėtai nepažįstamasis spyrė *vaikinui iš kojos* / *vaikiną koja* / *vaikinui koja*.
112. Ar neturite vaistų *dėl gripo* / *nuo gripo* / *prieš gripą*?
113. Kviečiu *ant cepelinų* / *cepelinams* / *cepelinų*.
114. Tavo pulsas muša 50 kartų *į minutę* / *per minutę* / *minutėje*.
115. Kilo karštų ginčų *apie turto gražinimą* / *dėl turto gražinimo* / *turto gražinimui*.

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(9 taškai)

Taškai		
--------	--	--

III. RAŠYMO TESTAS

(Trukmė – 70 min.)

Užduotis. Pasirinkite **A** arba **B** variantą ir parašykite rašinį.

A

Remdamiesi J. Biliūno apsakymu „Ubagas“ parašykite 180–200 žodžių rašinį *Sunkiau imti nei duoti*. Rašydami pasamprotaukite:

- kodėl Petras Sabaliūnas „kiekvienam pasitaikiusiam žmogui niekad nepamiršdavo medaus duoti“?
- kodėl „tas pirmasis duonos kąsnelis, iš svetimųjų išprašytas“, Sabaliūnui sukėlė tiek skausmo?
- pasakotojas, ištiesęs seneliui duonos riekę, jautėsi kaltas; kodėl padėdamas kitam žmogus kartais jaučiasi kaltas?

B

Remdamiesi J. Grušo drama „Meilė, džiazas ir velnias“ parašykite 180–200 žodžių rašinį *Mano bendraamžė Beatričė*. Rašydami pasamprotaukite:

- kodėl Beatričė apie save sako: „Kai kada aš pati sau atrodau lyg stirna, patekusi į miesto gatves. Visi žiburiai vilioja. Visų bijau. Nors ne, ne visada bijau. Kai kada moku ir badytis“?
- ar verta kovoti dėl kitų, kaip tai daro Beatričė? Kodėl?
- kodėl Beatričė sako: „Geriau žūti, jei nebėra pasaulyje meilės“?

Švarraštis

Čia rašo
vertintojai
I II

Lined area for writing the answer.

--	--

Žodžių skaičius: _____

RAŠYMO TESTO VERTINIMAS

Kriterijus	Maks. taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	III
TURINYS	5			
TEKSTO STRUKTŪRA	5			
GRAMATIKA	5			
ŽODYNAS	5			
RAŠYBA IR SKYRYBA	5			
SUMA	25			